

Θεματικός Κύκλος Εργασίας 1 - Διαμόρφωση νέων προϊόντων και υπηρεσιών για τον επισκέπτη αρχαιολογικών χώρων/μουσείων/συλλογών και άλλων πόλων και εκδηλώσεων πολιτιστικής δραστηριότητας

Κατά την 7^η Δεκεμβρίου 2015, μετά το πέρας των εισηγητικών ομιλιών στα πλαίσια της εκδήλωσης της 1^{ης} Προπαρασκευαστικής Δράσης Επιχειρηματικής Ανακάλυψης για την εφαρμογή της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), πραγματοποιήθηκε Θεματικός Κύκλος Εργασίας στην Αίθουσα 1 του Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών “Δημόκριτος”, με θέμα τη **“Διαμόρφωση νέων προϊόντων και υπηρεσιών για τον επισκέπτη αρχαιολογικών χώρων/μουσείων/συλλογών και άλλων πόλων και εκδηλώσεων πολιτιστικής δραστηριότητας”**, ο οποίος στην παρούσα έκθεση θα αναφέρεται ως “πρώτος θεματικός κύκλος”. Συντονίστρια του δεύτερου θεματικού κύκλου διετέλεσε ο κ. Τασιόπουλος Χρήστος και καταγραφέας (Rapporteur) η κα. Σταθάκη Χρυσή.

Συμμετέχοντες ήταν οι: Γανωτής Σταύρος, Γιολάσης Δημήτριος, Κατσώνη Βίκυ, Κωνσταντούδης Βασίλης, Μαλτέζος Γρηγόρης, Ξυδιάς Βασίλης, Σταμέλου Ιφιγένεια, Στεφανάκη Αντζελα, Στεφανίδης Ανδρέας, Τσιρώνη Νίκη, Χατζηκόμνου Ιωάννης, Χριστοδουλάκης Παναγιώτης και Χρόνης Γεώργιος.

Στα πλαίσια του πρώτου θεματικού κύκλου όσοι από τους συμμετέχοντες είχαν υποβάλει πρόταση στο σύστημα υποβολής προτάσεων ή σχημάτισαν κάποια πρόταση κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης, την παρουσίασαν στα υπόλοιπα μέλη της θεματικής ομάδας, ώστε να αναπτυχθεί εποικοδομητικός διάλογος και να διασφαλιστούν η ανάλυση και εξέλιξη των ιδεών, καθώς και η διερεύνηση συνεργασιών. Ο πρώτος Θεματικός Κύκλος Εργασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης ολοκληρώθηκε με την παρουσίαση και συζήτηση εννέα προτάσεων, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω:

1. **“Δημιουργία Οδηγού στη Ρώσικη Γλώσσα για την καθαρότητα των νερών κολύμβησης, τους υδροβιότοπους, τους εθνικούς δρυμούς, τη μεσογειακή διατροφή σε συνδυασμό με τους αρχαιολογικούς χώρους”** - παρουσιάστηκε από τον κ. Μαλτέζο Γρηγόρη εκπροσωπώντας το ΠΑΚΟΕ (Πανελλήνιο Κέντρο Οικολογικών Ερευνών)

Η πρόταση αφορά στην προσφορά ποιότητας ζωής στους πολίτες της χώρας καθώς και στους τουρίστες, μέσω της προβολής των ποιοτικών και περιβαλλοντολογικά ορθών, καθαρών θαλασσών και ακτών, ώστε ο χρήστης να είναι σε θέση να γνωρίζει τι θα πρέπει να επισκεφθεί και τι να αποφύγει. Θα τοποθετηθούν σε ψηφιακούς χάρτες τα σημεία των κατάλληλων για κολύμβηση νερών σε όλες τις ακτές της Αττικής (Ευβοϊκός, Σαρωνικός, Αργοσαρωνικός και Κορινθιακός Κόλπος και για τα νησιά του Αργοσαρωνικού) αφού γίνουν πρώτα μετρήσεις σε μικροβιολογικές και χημικές παραμέτρους. Τα παραπάνω θα πραγματοποιηθούν σε συνδυασμό με τους προσδιορισμένους υδροβιότοπους, εθνικούς δρυμούς και σημεία υγιεινής, ελεγχμένης μεσογειακής διατροφής.

Η ιδέα της πρότασης είναι να δημιουργηθεί ένας δυναμικός οδηγός της Αττικής στα Ρώσικα, με έμφαση στο περιβάλλον μαζί με άλλα πολιτιστικά δεδομένα, ώστε οι ντόπιοι και οι τουρίστες να έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν ποιες ακτές καθώς και ποιες επιχειρήσεις διατροφής να επισκεφθούν.

2. **“Πάρκα Επιστήμης και Πολιτισμού”** - παρουσιάστηκε από τον κ. Κωνσταντούλη Βασίλη εκπροσωπώντας το ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος

Η ιδέα αφορά στον μετασχηματισμό των πάρκων όπως τα γνωρίζουμε σήμερα κυρίως ως χώρους αναψυχής, ώστε να αποκτήσουν ένα περισσότερο επιστημονικό και πολιτισμικό περιεχόμενο. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί “αφιερώνοντας” τους δρόμους σε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες ούτως ώστε αυτός που περιδιαβαίνει στα πάρκα να έχει μια επαφή με συγκεκριμένες περιοχές επιστήμης και πολιτισμού και, ταυτόχρονα, με δράσεις (δια μέσου των εκθεμάτων) που θα λαμβάνουν χώρα σ’ αυτούς τους δρόμους κατά την διάρκεια του έτους.

Πιο αναλυτικά, η πρόταση προσπαθεί να συνδυάσει δύο φαινομενικά άσχετες τάσεις της ελληνικής και ευρωπαϊκής κοινωνίας και να καταδείξει τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που αυτός ο συνδυασμός δημιουργεί.

Η πρώτη τάση αφορά στο αυξημένο ενδιαφέρον του κοινού για την επιστήμη όταν αυτή παρουσιάζεται με τη διαμεσολάβηση του πολιτισμού (τέχνη, φιλοσοφία κλπ.). Η τάση αυτή έχειδειχθεί με τη μεγάλη δημοτικότητα εκδηλώσεων και δράσεων επικοινωνίας της επιστήμης με μη συμβατικούς τρόπους, όπως τα φεστιβάλ επιστήμης και τεχνολογίας, οι βραδιές ερευνητή κα αλλά και με τη νέα επιχειρηματικότητα που γεννιέται για να καλύψει και να αναπτύξει περαιτέρω αυτή την ανάγκη.

Η δεύτερη τάση αφορά στα αστικά πάρκα και τον όλο και περισσότερο μετέωρο ρόλο τους στη ζωή των τοπικών κοινωνιών. Από χώροι αναψυχής και περιπάτου σε πολλές περιπτώσεις μετατρέπονται σε χώρους παρανομίας και παρασιτισμού.

Η πρόταση στοχεύει στην αντιμετώπιση του κοινωνικού προβλήματος των πάρκων με τον μετασχηματισμό τους σε χώρους επαφής και διαδραστικής γνωριμίας με την επιστήμη και τον πολιτισμό (πάρκα επιστήμης και πολιτισμού). Ο μετασχηματισμός αυτός θα προσθέσει νέα λειτουργικότητα στα πάρκα και σε συνδυασμό με την πρώτη τάση αναμένεται να αυξήσει σημαντικά την επισκεψιμότητά τους. Κατά συνέπεια αναμένεται να δημιουργήσει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες στο χώρο της επικοινωνίας της επιστήμης και του πολιτισμού που θα αναπτυχθούν στην υλοποίηση της πρότασης και στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της.

Ο εν λόγω μετασχηματισμός προτείνεται να γίνει με τη «μέθοδο των δρόμων»: κάθε δρόμος του πάρκου μπορεί να αφιερωθεί σε μία συγκεκριμένη περιοχή της επιστήμης και γενικότερα του πολιτισμού (οδός των μαθηματικών, της φυσικής αλλά και της φιλοσοφίας, της ποίησης κλπ.) και θα φιλοξενεί σταθερά εκθέματα σχετικά με τη θεματική του δρόμου, διαδραστικά με τον επισκέπτη και φυσικά καλής αισθητικής σε αρμονία με το περιβάλλον του πάρκου. Επίσης, σε καθορισμένες μέρες μπορεί να διοργανώνονται σχετικές δράσεις με στόχο την εξοικείωση των συμμετεχόντων με τις διάφορες πλευρές του πολιτισμού και της επιστήμης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη συνάντηση των δρόμων όπου εκεί μπορούν να αναδειχθούν οι σχετικές συνάψεις και συνθέσεις των επιμέρους οδών. Η συνάντηση της επιστήμης με τον πολιτισμό βοηθάει τόσο την αποτελεσματικότερη διάχυση της επιστημονικής όσο και την ενίσχυση της επιστημονικής/τεχνολογικής καινοτομίας και κρίνεται σήμερα απαραίτητη όπως έχει τονισθεί σε σχετικά κείμενα της ΕΕ για το μέλλον της έρευνας και της παιδείας στην Ευρώπη.

Ο Δημόκριτος μπορεί να προσφέρει το επιστημονικό υπόβαθρο για να καλύψει το κομμάτι των φυσικών επιστημών, υπάρχει συνεργασία με αρχιτεκτονικό γραφείο, κάλυψη από τεχνολογίες πληροφορικής, καθώς και εμπλοκή ατόμων με αντικείμενο την επικοινωνία της επιστήμης (πώς μπορεί η επιστήμη να επικοινωνηθεί). Σήμερα υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για την επιστήμη όταν αυτή κοινοποιείται, όχι δια μέσου των συμβατικών τρόπων επικοινωνίας της, δηλαδή με ασκήσεις, με επιστημονικές ομιλίες κλπ. αλλά πιο ελεύθερα, ερχόμενη σε επαφή με διάφορες περιοχές πολιτισμού. Για αυτό και το στοίχημα της πρότασης, και ίσως η πρόκληση προς την Περιφέρεια της Αττικής, είναι κατά πόσο θα υποστηρίξει μια τέτοια δράση που επενδύει στον πολιτισμικό χαρακτήρα της επιστήμης.

Όσον αφορά στο οικονομικό κομμάτι, το πάρκο θα αποκτήσει το περιεχόμενο που παρουσιάστηκε παραπάνω και στη συνέχεια θα επεκτείνει τις δραστηριότητες και την επισκεψιμότητά του, κυρίως σε επισκέπτες που προέρχονται από τα σχολεία. Η ιδέα έχει έντονο εκπαιδευτικό περιεχόμενο και διάσταση, οπότε οι κύριοι ωφελούμενοι θα είναι και οι τελικοί χρήστες, δηλαδή οι μαθητές από τα σχολεία που θα έρχονται συστηματικά, στα πλαίσια της υποστήριξης του open school από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

3. **“Βυζαντινή Αττική”** - παρουσιάστηκε από τους κ. Τσιρώνη Νίκη (Βυζαντινολόγος, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών), κ. Γανωτή Σταύρο (αρχιτέκτονας) και κ. Ξυδιά Βασίλη (θεολόγος) εκπροσωπώντας το **Plan b**

Η κεντρική ιδέα του προτεινόμενου σχεδίου βασίζεται στην έννοια του «τμηματικού πακέτου» (modular package), του οποίου ο θεματικός και λειτουργικός σχεδιασμός είναι ανοικτός ώστε να μπορεί να αποτελέσει μέρος ενός ευρύτερου τουριστικού πακέτου ή μιας ευρύτερης διαδρομής. Σχετίζεται τόσο με την αξιοποίηση των μνημείων της Αττικής που έχουν σχέση με το Βυζάντιο και την πρόσληψή του σήμερα με έμφαση στη βιωματική εμπειρία, όσο και με τα προϊόντα που θα διακινηθούν στο χώρο του τουρισμού, της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης ως εφαρμογή και αξιοποίηση της έρευνας. Ένας απ' τους κύριους άξονες και στόχους της ιδέας είναι να συνδεθεί το βυζαντινό κομμάτι του παρελθόντος της Αττικής με το σήμερα και να συσχετιστεί με την αρχαιότητα. Πληθώρα εκπαιδευτικών προγραμμάτων, μουσειολογικά προγράμματα καθώς και θεματικά πακέτα-διαδρομές μπορούν να δημιουργηθούν με άξονα τα βασικά μνημεία.

Τελικοί αποδέκτες των υπηρεσιών είναι οι τουρίστες, οι μαθητές σχολείων καθώς και ο απλός επισκέπτης.

4. **“Δημιουργία cluster μεταξύ πολιτιστικών λιμένων στην περιφέρεια Αττικής”** - παρουσιάστηκε από την κ. Κατσώνη Βίκυ (καθηγήτρια ΤΕΙ Αθήνας) εκπροσωπώντας το **IACuDiT - International Association of Cultural and Digital Tourism**

Η πρόταση αφορά στη δημιουργία ενός cluster από kinect working μεταξύ των πολιτιστικών λιμένων στην Περιφέρεια Αττικής, περιλαμβάνοντας ειδικά τα λιμάνια (παλιά και νέα). Με δεδομένο πως ο τουρισμός –και ο πολιτισμός- έχει πολλαπλές επιπτώσεις στην οικονομία, θεωρείται ότι η ανάπτυξη του networking στην Περιφέρεια Αττικής χαρακτηρίζεται από μεγάλη βιωσιμότητα και προστιθέμενη αξία για όλους τους εμπλεκόμενους σε κάθε περιοχή, των τουριστικών φορέων και όχι μόνο. Η ανάπτυξη αυτής της πλατφόρμας θα είναι συμμετοχική (συμμετοχή των πολιτών και όλων των φορέων), δηλαδή των tourism stakeholders, των επιχειρήσεων, των τουριστικών γραφείων, των πρακτορείων του εξωτερικού κλπ. Στόχος είναι το storytelling, και όχι μόνο, σε κάθε λιμένα που επισκέπτονται οι ωφελούμενοι (τουρίστες της περιοχής και των λιμανιών, τουρίστες της Περιφέρειας Αττικής, κρουαζιερόπλοια, επιχειρήσεις κρουαζιέρας, η τοπική κοινωνία κλπ).

5. **“Διαδικτυακή υπηρεσία πολιτιστικών διαδρομών”** - παρουσιάστηκε από τον κ. Γιολάση Δημήτρη εκπροσωπώντας το **Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης**

Η πρόταση, σε πρώτη φάση, έχει υποστεί επεξεργασία σε συνεργασία με το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αφορά στην εξόρυξη και επεξεργασία διαδικτυακών πληροφοριών κλπ για ώριμες προτάσεις, απευθυνόμενο σε επαγγελματίες του τουρισμού. Πιο συγκεκριμένα, η Αθήνα ως κοιτίδα πολιτισμού με μακρά και πλούσια ιστορία και μνημεία παγκόσμιας ακτινοβολίας, είναι μια σύγχρονη μητρόπολη που έχει δεχτεί πολυάριθμες επιρροές από γεγονότα και πολιτισμούς, ενώ η πληθυσμιακή και πολιτισμική της σύσταση μεταβάλλεται διαρκώς και αποτελεί τόπο αδιάκοπης πολιτιστικής δημιουργίας.

Στη σύγχρονη αυτή πόλη ένας επισκέπτης καλείται να γνωρίσει τον πολιτισμό, να ψυχαγωγηθεί και να αποκτήσει μια βιωματική σχέση με τον περίγυρό του μέσα από μια ή περισσότερες πολιτιστικές διαδρομές. Μια πολιτιστική διαδρομή λοιπόν ενώνει τόπους, μνημεία, εκθέματα, αλλά και ζωντανές εμπειρίες με την ιστορία και τα βιώματα των ανθρώπων που τα διαμόρφωσαν. Συνεπώς, είναι μια διαθεματική διαδρομή, που συνδυάζει την μάθηση με την βιωματική διάδραση, το παρελθόν με το παρόν και δίνει στον επισκέπτη, πέρα από την άμεση εμπειρία ένα υπόβαθρο που είναι αναγκαίο για να κατανοήσει και να ενταχθεί στον τοπικό πολιτισμικό και κοινωνικό πλαίσιο όταν βρίσκεται, τη στιγμή που βρίσκεται στο χώρο αυτό.

Φυσικό αντικείμενο και στόχοι: Αποσκοπώντας στην ολοκληρωμένη εμπειρία των πολιτιστικών διαδρομών, προτείνεται η δημιουργία μιας εξειδικευμένης διαδικτυακής υπηρεσίας, βασισμένης σε τεχνολογίες εξόρυξης πληροφορίας, επεξεργασίας, εννοιολογικής οργάνωσης, διασύνδεσης και διαμόρφωσης δεδομένων, που έχει ως αντικείμενο την παροχή έγκυρων και προσωποποιημένων ολοκληρωμένων προτάσεων σε επισκέπτες και επαγγελματίες του τουρισμού.

Η υπηρεσία έχει ως βασικό άξονα την προσφορά στον τελικό αποδέκτη, όχι μόνο πλούσιων και αποσπασματικών μέχρι σήμερα πληροφοριών, αλλά τη δυνατότητα συνεκτικής παρουσίασης δρώ-

μενων, θεαμάτων, τόπων, εκθέσεων, δράσεων, γευσιγνωσίας και άλλων στοιχείων πολιτισμού στο πλαίσιο αναφοράς της ιστορίας αλλά και της καθημερινότητας της ζωής στην πόλη, ώστε ο επισκέπτης να ενταχθεί μέσα από τις πολιτιστικές διαδρομές στη σύγχρονη Αθήνα. Δεν πρόκειται, επομένως, για μια απλή μηχανή αναζήτησης ή μια διαδικτυακή πύλη, αλλά για μια έξυπνη υπηρεσία άντλησης, διασταύρωσης και σύνθεσης πληροφοριών με στόχο την πληροφόρηση και την μάθηση.

Ο βιωματικός χαρακτήρας και η νοηματοδότηση μιας πολιτιστικής διαδρομής θα προσφέρουν στον επισκέπτη μια πολυδιάστατη εμπειρία και όχι απλώς μια διαδοχή αξιοθέατων και δρώμενων. Συνεπώς, η υπηρεσία στοχεύει σε δυο διαφορετικές κατηγορίες αποδεκτών. Στους επισκέπτες που ζητούν προσωποποιημένες προτάσεις βάσει ελεύθερων κριτηρίων που οι ίδιοι έχουν διαμορφώσει (ελεύθερων κριτηρίων αναζήτησης για πολιτιστικές διαδρομές, που οι ίδιοι έχουν διαμορφώσει) και στους τουριστικούς πράκτορες, που με διαφορετικές όψεις της υπηρεσίας θα μπορούν να οργανώσουν με μεγάλη λεπτομέρεια πακέτα εμπειριών για τους πελάτες τους, συνοδευόμενα από το σχετικό πληροφοριακό υλικό.

Ο διπλός ρόλος της υπηρεσίας φανερώνει και ορισμένα απ' τα άμεσα οφέλη της επιχειρηματικής αξιοποίησης αυτού του συστήματος, με την απευθείας σύνδεση και εξυπηρέτηση τουριστικών επιχειρήσεων και διοργανωτών. Καθώς μια πολύ βασική προτεραιότητα μιας τέτοιας υπηρεσίας αποτελεί η εγκυρότητα της παρεχόμενης πληροφόρησης, ακολουθώντας το εμπορικό μοντέλο των μηχανών αναζήτησης για ηλεκτρονικό εμπόριο, η λειτουργία προώθησης και αξιοποίησης των πολιτιστικών και πολιτισμικών διαδρομών, θα έχει και ως έμμεσο όφελος την συνεπή ενημέρωση, συνεισφορά και ένταξη σε αυτή των παρόχων περιεχομένων και υπηρεσιών πολιτισμού, προάγοντας και το δικό τους συμφέρον.

Ενδεικτικοί τομείς που δύναται να ενταχθούν στην υπηρεσία στο πλαίσιο του έργου είναι το σύγχρονο και αρχαίο θέατρο, ο κινηματογράφος, οι παραστάσεις δρόμου, οι συναυλίες, τα πολιτιστικά δρώμενα, τα μνημεία, οι τόποι πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και η γαστρονομία, καλύπτοντας ουσιαστικά το κενό του επισκέπτη για επαφή με τον σύγχρονο πολιτισμό της Αθήνας, και της Ελλάδας γενικότερα.

Μέσω της εγκαθιδρυμένης επικοινωνίας των εμπλεκόμενων φορέων με διεθνείς φορείς και οργανισμούς –καθώς το ίδρυμα «Μιχάλης Κακογιάννης» έχει μια σειρά από συγκριτικά πλεονεκτήματα λόγω του διεθνούς δικτύου που έχει αναπτύξει και της πολύ μεγάλης απήχησης του έργου του Μιχάλη Κακογιάννη στο εξωτερικό, των δράσεων που προηγήθηκαν στο πλαίσιο του 3ου Κοινοτικού πλαισίου στήριξης και κυρίως στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013 με φορείς πανεπιστήμια και άλλους φορείς του εξωτερικού- η υπηρεσία πολιτιστικών διαδρομών θα αποτελέσει σημείο διασύνδεσης πηγών με το εξωτερικό και άρα συμμετοχής σε ευρύτερα παγκόσμια δίκτυα πολιτιστικής κληρονομιάς».

Τους βασικούς φορείς υλοποίησης της πρότασης αποτελούν σε πρώτη φάση, το ίδρυμα «Μιχάλης Κακογιάννης» και το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το ίδρυμα διαθέτει, εμπειρία και επαφές με φορείς του σύγχρονου πολιτισμού, τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό, καθώς είναι το εθνικό παρατηρητήριο της Ελλάδας για τα φεστιβάλ και μέλος του δικτύου της ένωσης των ευρωπαϊκών πόλεων και περιφερειών για τον πολιτισμό, παρουσιάζοντας εκτενή καλλιτεχνική και εκπαιδευτική δραστηριότητα στις παραστατικές τέχνες. Απ' την άλλη, η Σχολή Επιστημών και Τεχνολογίας της Πληροφορίας του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών συγκεντρώνει σημαντική τεχνογνωσία στις περιοχές των διαδικτυακών υπηρεσιών, της εξόρυξης γνώσης, της οργάνωσης και διαχείρισης της πληροφορίας, των γραφικών και της ψηφιακής επιμέλειας, καθώς και μακροχρόνια και συχνά πρωταγωνιστική συμμετοχή καθηγητών της σε έργα τεχνολογίας για την πολιτιστική κληρονομιά σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Επιπλέον, το Οικονομικό Πανεπιστήμιο αξιοποιεί τις υφιστάμενες υποδομές του σε συστήματα επεξεργασίας πληροφοριών και επικοινωνιακών υποδομών, ώστε να εξασφαλίζει υπηρεσίες υψηλής διαθεσιμότητας.

Η βασική ομάδα εργασίας που θα προκύψει από τους αναδόχους φορείς, θα πλαισιωθεί από ειδικούς που θα στηρίξουν τις εξειδικευμένες πτυχές, τόσο της υλοποίησης όσο και της επαφής με την αγορά και τους τελικούς αποδέκτες-χρήστες της πλατφόρμας, που είναι προφανώς οι κάτοικοι της

Αττικής, αλλά βεβαίως και οι tour operators, μέσα από τις διάφορες μορφές, γιατί και εκεί δεν υπάρχει μια ενιαία ομογενοποιημένη διαδικασία.

6. **“Ψηφιακή αναπαράσταση εξωτερικών αρχαιολογικών χώρων μέσω συσκευών τεχνολογίας AR (Augmented Reality)”** - παρουσιάστηκε από τον κ. Χρόνη Γεώργιο εκπροσωπώντας την **Terminus**

Ο επισκέπτης του αρχαιολογικού χώρου θα μπορεί να δει μέσα από κινητό τηλέφωνο ή ειδικά γυαλιά “επαυξημένης” πραγματικότητας (π.χ. google glasses) το μνημείο όπως και όπου αυτό βρίσκεται στην αρχική του μορφή υπό οποιαδήποτε γωνία και θέση κινούμενος ελεύθερα στο χώρο, χωρίς να εμποδίζεται κατά τα άλλα η αντίληψη του χώρου. Η διαφορά μεταξύ επαυξημένης τεχνολογίας και εικονικού περιβάλλοντος, έγκειται στο ότι στην πρώτη περίπτωση το 50-60% του έργου αποτελεί αντικειμενική αναπαράσταση του πραγματικού χώρου. Η σκοπιμότητα και προστιθέμενη αξία της πρότασης αφορά στην αναβάθμιση της εμπειρίας της επίσκεψης και την αύξηση των εσόδων των αρχαιολογικών χώρων με γεωμετρική πρόοδο.

7. **“Μοντελοποίηση προϊόντων για αρχαιολογικούς χώρους”** - παρουσιάστηκε από τον κ. Χατζηκόμμο Ιωάννη εκπροσωπώντας την **Σ. ΠΑΤΑΚΗΣ ΑΕΕΔΕ**

Η συγκεκριμένη πρόταση προέκυψε κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης για την Επιχειρηματική Ανακάλυψη και αφορά στη μοντελοποίηση προϊόντων για αρχαιολογικούς χώρους (όχι απαραίτητα ψηφιακών προϊόντων ή λογισμικού), προκειμένου να δοκιμαστούν στην αγορά, τόσο τα ίδια όσο και οι τεχνολογίες που ενσωματώνουν. Κατά τη δημιουργία νέων προϊόντων στα μουσεία, τα οποία ενσωματώνουν καινοτομία, κρίνεται σημαντική η ύπαρξη κάποιου πιλοτικού προϊόντος ή μοντέλου, ώστε να δοκιμαστεί στην αγορά τόσο η αποδοτικότητα όσο και η ελκυστικότητά του.

8. **“Σχεδιασμός και υλοποίηση επιστημονικά τεκμηριωμένων, διαδραστικών Θεματικών Εκθέσεων”** - παρουσιάστηκε από κα. Σταμέλου Ιφιγένεια, εκπρόσωπο της **Tetragon**

Πρόκειται για καινοτόμο προϊόν/υπηρεσία αποτέλεσμα συνέργειας ιδιωτικών εταιρειών-ερευνητικών φορέων (PPP), το οποίο μέσω της ανάπτυξης τεχνολογικών και μουσειοπαιδαγωγικών εφαρμογών, οπτικοακουστικών παραγωγών και εντυπωσιακών εκθεμάτων, αποσκοπεί στην προώθηση των πολιτιστικών και εμπορικών προϊόντων της περιφέρειας. Η έκθεση πλαισιώνεται από σειρά δορυφορικών εκδηλώσεων, συνεδρίων, workshops, brokerage events που συμβάλλουν στη δημιουργία επαφών, στην ανάπτυξη συνεργασιών και ανάδειξη της Αττικής ως ελκυστικού επενδυτικού προορισμού δίνοντας έμφαση στους τομείς που αποτελούν συγκριτικό πλεονέκτημά της. Ανάλογα με τη θεματολογία της απευθύνεται στο ευρύ κοινό και σε επιλεγμένο κοινό στόχο, αποτελεί δε εμπορικό προϊόν, το οποίο πωλείται ή ενοικιάζεται από φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού ή φιλοξενείται σε αντίστοιχες υποδομές. Στην τελευταία περίπτωση η βιωσιμότητα εξασφαλίζεται μέσω της πώλησης των επιμέρους προϊόντων της έκθεσης και του εισιτηρίου εισόδου.

Η εξωτερική εξειδίκευση και οι συνεργάτες που αναζητούνται αφορούν σε παραγωγούς ταινιών/ντοκιμαντέρ, ειδικούς στην ανάπτυξη τεχνολογικών εφαρμογών, augmented reality, κλπ

9. **“Bluegrowth”** - **aephoria.net**

Αφορά στην ανάπτυξη της θαλάσσιας οικονομίας. Δεν κατατέθηκε αναλυτική πρόταση και δεν πραγματοποιήθηκε παρουσίαση κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης.

Συμπεράσματα

Ένα πρώτο συμπέρασμα που προέκυψε από τη διαδικασία είναι ότι υπήρξε διάθεση από πλευράς των συμμετεχόντων του πρώτου Θεματικού Κύκλου να αναπτύξουν συνέργειες και συνεργασίες, τόσο μεταξύ τους όσο και με λοιπούς φορείς της τριπλής έλικας που συμμετείχαν στην εκδήλωση της Επιχειρηματικής Ανακάλυψης. Πιο συγκεκριμένα, ενδιαφέρον για συνεργασία καταγράφηκε από την πλευρά του **ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος** (Πάρκα Επιστήμης και Πολιτισμού) με τις προτάσεις

των **Plan b** (Βυζαντινή Αττική), **IACuDiT** (Δημιουργία cluster μεταξύ πολιτιστικών λιμένων στην περιφέρεια Αττικής) και **ΠΑΚΟΕ** (Δημιουργία Οδηγού στη Ρώσικη Γλώσσα για την καθαρότητα των νερών κολύμβησης, τους υδροβιότοπους, τους εθνικούς δρυμούς, τη μεσογειακή διατροφή σε συνδυασμό με τους αρχαιολογικούς χώρους).

Το ΠΑΚΟΕ εκδήλωσε διάθεση συνεργασίας κυρίως με το Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης (Διαδικτυακή υπηρεσία πολιτιστικών διαδρομών), ενώ η εταιρεία TERMINUS (Ψηφιακή αναπαράσταση εξωτερικών αρχαιολογικών χώρων μέσω συσκευών τεχνολογίας AR (Augmented Reality)) τόνισε την ανάγκη δημιουργίας συνεργασιών και συμπληρωματικότητας με τους λοιπούς συμμετέχοντες και φορείς της τριπλής έλικας σε πεδία που δεν διαθέτει την απαραίτητη τεχνογνωσία ή τον εξοπλισμό για την υλοποίηση της πρότασής της. Στην ίδια κατεύθυνση με την τελευταία περίπτωση, κινήθηκε και η πρόταση των εκδόσεων ΠΑΤΑΚΗΣ ΑΕΕΔΕ (Μοντελοποίηση προϊόντων για αρχαιολογικούς χώρους), καθώς εμφανίστηκε δεκτική στην προοπτική ανάπτυξης συνεργασιών με φορείς ή εκπροσώπους της τριπλής έλικας με γνώση και εμπειρία του αντικειμένου και της σχετικής τεχνολογίας. Οι εκπρόσωποι της ομάδας plan B εξέφρασαν επιθυμία για ανάπτυξη συνεργασιών με την Tetragon (Σχεδιασμός και υλοποίηση επιστημονικά τεκμηριωμένων, διαδραστικών Θεματικών Εκθέσεων). Τέλος, η πρόταση της IACuDiT εκδήλωσε ενδιαφέρον για τη σύνοψη συνεργασιών με τις προτάσεις των ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος (Πάρκα Επιστήμης και Πολιτισμού), Plan b (Βυζαντινή Αττική) και το Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης (Διαδικτυακή υπηρεσία πολιτιστικών διαδρομών).

Η βασική ανησυχία των συμμετεχόντων κυρίως αφορούσε το ζήτημα της χρηματοδότησης των προτάσεων, τόσο από την άποψη του όγκου αυτής όσο και του ποσοστού της επί της συνολικής αξίας του έργου. Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις εκφράστηκε προβληματισμός για το αν τα προτεινόμενα έργα των προτάσεων αποτελούν απλώς μια επιχειρηματική επένδυση ή αν εμπεριέχουν την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων έρευνας και της γνώσης, που είναι η επιθυμητή κατάσταση σε συμφωνία με τις αρχές της RIS. Τέλος, εκφράστηκαν ανησυχίες για την ουσιαστική διάθεση σύνοψης συνεργασιών και σχέσεων συμπληρωματικότητας από πλευράς των εμπλεκόμενων, καθώς σε πραγματικές συνθήκες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εμφανίστηκε έντονος δισταγμός.

Τονίστηκε από τους συμμετέχοντες πως η διαδικασία θα ήταν επιθυμητό να είχε μικρότερη διάρκεια, ενώ η ύπαρξη ενός διαλείμματος μεγάλης διάρκειας μετά την παρουσίαση των προτάσεων θα λειτουργούσε επικοινωνιακά στη διαδικασία, ευνοώντας και διευκολύνοντας τη μεταξύ τους συζήτηση, κυρίως μεταξύ όσων θεωρούσαν πως δύναται να συνεργαστούν και να αναπτύξουν συνεργειες. Τέλος, απροθυμία φάνηκε από τους περισσότερους να προσέλθουν και τη δεύτερη ημέρα της εκδήλωσης. Στα θετικά στοιχεία της εκδήλωσης συγκαταλέγονται ο διάλογος και η επικοινωνία που έλαβαν χώρα, καθώς εκτός των άλλων θα βοηθήσουν στη συνδιαμόρφωση του πλαισίου διατύπωσης της πρόσκλησης από την Περιφέρεια.

Θεματικός Κύκλος Εργασίας 2 - Προώθηση και ενίσχυση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας

Κατά την 7^η Δεκεμβρίου 2015, μετά το πέρας των εισηγητικών ομιλιών στα πλαίσια της εκδήλωσης της 1^{ης} Προπαρασκευαστικής Δράσης Επιχειρηματικής Ανακάλυψης για την εφαρμογή της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), πραγματοποιήθηκε Θεματικός Κύκλος Εργασίας στην Αίθουσα 2 του Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών “Δημόκριτος”, με θέμα την “Προώθηση και ενίσχυση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας”, ο οποίος θα αναφέρεται ως “δεύτερος θεματικός κύκλος” στη παρούσα έκθεση, καθώς πραγματοποιήθηκαν παράλληλα ακόμα δύο θεματικοί κύκλοι. Συντονίστρια του δεύτερου θεματικού κύκλου διετέλεσε η κα Σπάστρα Παναγιώτα και καταγραφέας (Rapporteur) η κα Μιχαλοπούλου Ελένη.

Συμμετέχοντες ήταν οι: Αγγελής Σταύρος, Αγγελόπουλος Θεόδωρος, Γιολάσης Δημήτρης, Δρακοπούλου Ευγενία, Ινιωτάκης Βύρων, Καμπάκου Ελένη, Κατσιαδάκη Ελένη, Κατσώνη Βίκυ, Ρικάκη Αθηνά, Σαραντινός Μιχάλης, Σεργιανόπουλος Γεώργιος, Σταύρου Δανάη, Τσώρης Παναγιώτης, Χατζή Ευσταθία και Χατζηχρήστος Θωμάς.

Στα πλαίσια του δεύτερου θεματικού κύκλου όσοι από τους συμμετέχοντες είχαν υποβάλει πρόταση στο σύστημα υποβολής προτάσεων ή σχημάτισαν μία κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης, την παρουσίασαν στα υπόλοιπα μέλη της θεματικής ομάδας, ώστε να αναπτυχθεί δημιουργικός διάλογος που θα βοηθούσε στην ανάλυση και εξέλιξη των ιδεών τους, αλλά και στη διερεύνηση δημιουργίας συνεργασιών.

Ο δεύτερος Θεματικός Κύκλος Εργασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης ολοκληρώθηκε με την παρουσίαση και συζήτηση οκτώ προτάσεων. Οι προτάσεις μπορούν να ομαδοποιηθούν σε δύο γενικές κατηγορίες δράσεων, πρώτον την ανάπτυξη πλατφορμών και δεύτερον την ανάπτυξη περιεχομένου. Πιο αναλυτικά:

1. **“1821-2021 Ψηφιακή υποδομή για την Ελληνική Επανάσταση”** - παρουσιάστηκε από την κα Κατσιαδάκη Ελένη, εκπροσωπώντας το **Κέντρο Έρευνας της Ιστορίας του Νεότερου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών**

Η πρόταση βασίζεται στην αξιοποίηση υλικού έρευνας, που έχει γίνει και που πρόκειται να γίνει, εν όψει της συμπλήρωσης 200 ετών από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης. Συγκεκριμένα αναφέρθηκε πως το «Κέντρο Έρευνας της Ιστορίας του Νεότερου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών» κατέχει ήδη αρκετό υλικό προς αξιοποίηση, εξαιτίας της ενασχόλησής του στο παρελθόν με το θέμα της Ελληνικής Επανάστασης, συγκεκριμένα στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας με τη συμμετοχή του σε ένα έργο ψηφιοποίησης, ανάδειξης του πολιτιστικού αποθέματος. Το Κέντρο προτίθεται να αναλάβει την εκπόνηση ενός μεγάλου έργου που θα τιμά την επέτειο και ταυτόχρονα θα συμβάλλει στην επιστημονική έρευνα, όπως είχε κάνει για την επέτειο των 150 ετών.

Για τη νέα πρωτοβουλία λαμβάνεται υπόψη η πρόοδος που έχει συντελεσθεί κατά την τελευταία πενήνταετία τόσο στο ερευνητικό πεδίο για το γνωστικό αυτό αντικείμενο όσο και στο τεχνολογικό. Γι αυτό και το αντικείμενο του έργου θα είναι η δημιουργία ψηφιακής υποδομής με θέμα την Ελληνική Επανάσταση. Σε αυτό πρόκειται να συντελέσει και το γεγονός ότι, αρκετά πρόσφατα, η Ακαδημία μετέχει σε ένα δίκτυο φορέων οι οποίοι αναπτύσσουν μια ερευνητική υποδομή, το Direct DIAS (δίκτυο ΔΙΑΣ), μια ψηφιακή υποδομή για την έρευνα στις ανθρωπιστικές επιστήμες, μαζί με το Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά, όπου δημιουργείται μια πλατφόρμα που παρέχει υπηρεσίες για τους ερευνητές των Ανθρωπιστικών Επιστημών. Επίσης, σημαντική συνεισφορά στην πραγματοποίηση αυτού του έργου αποτελεί και η ύπαρξη ενός καινούριου ιστότοπου με νέες δυνατότητες, με πληθώρα περιεχομένου που αφορά κέντρα όπως της «Ακαδημίας Αθηνών» και το «Κέντρο του Νεωτέρου Ελληνισμού». Από τα ανωτέρω αναδεικνύεται η ωριμότητα της “Ακαδημίας Αθηνών” να αναλάβει ένα τέτοιο έργο και ως προς το περιεχόμενο και ως προς τις ψηφιακές υποδομές, ώστε να υποστηριχθεί πιο εξειδικευμένη ενασχόληση με το θέμα της Ελληνικής Επανάστασης, αξιοποιώντας, παράλληλα, τις καινούργιες δυνατότητες που παρέχει η τεχνολογία.

Η πρόταση κινείται στο πρότυπο ανάλογων έργων τα οποία έχουν γίνει από αντίστοιχους φορείς σε Μ. Βρετανία και Γαλλία με αφορμή τη συμπλήρωση 100 ετών από το 1914 ή το θέμα του Ολοκαυτώματος (EHRI). Το μέρος της πρότασης που εμπίπτει στους σκοπούς του προγράμματος αφορά την παραγωγή προϊόντος (εικονική περιήγηση) με βάση πρωτογενές υλικό για την οπτικοποίηση ιστορικών διαδρομών για το θέμα. Αξιοποίηση, του εν λόγω έργου, εντοπίζεται κυρίως στον τομέα της εκπαίδευσης, αλλά υπάρχουν κι άλλοι τομείς, όπως ο τουρισμός, όπου δίνεται μια δυνατότητα για αξιοποίηση αυτού που έχει ήδη παραχθεί και της πληροφορίας που θα παραχθεί στο πλαίσιο της ευρύτερης δράσης που προτείνεται από την “Ακαδημία Αθηνών”, μέσω μιας ψηφιακής υποδομής για την Ελληνική Επανάσταση.

2. **“Λεξικό & Παρουσίαση Ελλήνων Καλλιτεχνών”** - παρουσιάστηκε από τον κ. Σαραντινό Μιχάλη, εκπροσωπώντας τη **STEFICON A.E., Εφαρμογές Πολυμέσων και Διαδικτύου**

Αφορά στην καταγραφή των σημαντικότερων ενεργών καλλιτεχνών της περιφέρειας με σκοπό την διεθνή προβολή και πώληση έργων τους. Συγκεκριμένα η πρόταση έρχεται να καλύψει την ανάγκη να καταγραφούν οι σημαντικοί ενεργοί καλλιτέχνες στην Ελλάδα, όπως π.χ. ζωγράφοι, γλύπτες, εικαστικών τεχνών. Η πρόταση περιλαμβάνει δύο φάσεις: η πρώτη φάση αφορά στην επιλογή των καλλιτεχνών που θα συμπεριληφθούν στην πλατφόρμα, η οποία θα πραγματοποιηθεί από ειδικούς, με σκοπό να δημιουργηθεί μια πρώτη βάση δεδομένων 500 αξιόλογων καλλιτεχνών που θα περιλαμβάνει από 2 έως 5 έργα από τον κάθε καλλιτέχνη. Στην συνέχεια εφόσον θα υπάρχει αυτή η βάση δεδομένων θα αναπτυχθεί μια πλατφόρμα, αυτή θα αποτελεί τη δεύτερη φάση. Η πλατφόρμα θα συμπληρώνεται με εργαλεία φιλτραρίσματος και θα περιλαμβάνει ψηφιοποιημένα τα έργα των καλλιτεχνών. Θα παρέχεται, επίσης, η δυνατότητα σε συνεργαζόμενους συλλέκτες ή κριτικούς να οργανώσουν εκθέσεις στην πλατφόρμα, π.χ. ο νέο εξπρεσιονισμός στην δεκαετία του '80 στην Ελλάδα, η σχολή του Πατρασχίδη, η σχολή του Κοκκινίδη κ.λπ. Το γεγονός ότι θα έχουν επιλεγεί αυτά τα έργα και θα έχουν παρουσιαστεί σε εικονικές εκθέσεις μέσα σε αυτή την ιστοσελίδα, τους δίνει κάποιους πόντους. Η παρουσίασή τους σε χώρους πολιτισμού, επίσης, θα προσθέτει βαθμούς, μέσω ενός έξυπνου τρόπου βαθμοδότησης, όπου θα χρησιμοποιηθούν προηγμένα Artificial Intelligence εργαλεία ακριβώς γι' αυτό το σκοπό, ώστε να βοηθούν τον μελλοντικό αγοραστή που θα επισκεφθεί την πλατφόρμα στην αναζήτησή του.

Οι καλλιτέχνες θα έχουν τη δυνατότητα να ανεβάσουν τα έργα τους, είτε πληρώνοντας κάποιο χρηματικό ποσό ή θα το ανεβάζουν δωρεάν και θα παίρνουν ένα ποσοστό από τις πωλήσεις, και οι συλλέκτες, πιθανοί αυριανοί αγοραστές, μέσα από φίλτρα θα μπορούν να αναζητούν τα έργα που τους ενδιαφέρουν και να προβαίνουν στην αγορά τους.

3. **“Ψηφιακή Προβολή του Λαϊκού Πολιτισμού”** - παρουσιάστηκε από την κα Σταύρου Δανάη εκπροσωπώντας τη **Σταύρου ANEΠ A.E.**

Πρόκειται για μια υπηρεσία για τους πολίτες, που θα διαθέτει λαογραφικό και πολιτιστικό περιεχόμενο. Σκοπός είναι να επιτευχθεί μια ψηφιακή προβολή του λαϊκού πολιτισμού. Οι χρήστες στους οποίους απευθύνεται είναι εσωτερικού και εξωτερικού(μόνιμοι κάτοικοι, τουρίστες κ.λπ.). Καινοτόμο στοιχείο αποτελούν οι υπηρεσίες geolocation, καταγραφής της θέσης του χρήστη με προτεινόμενες πολιτιστικές δραστηριότητες σε κοντινές αποστάσεις και σε ημερομηνίες που θα είναι οριζόμενες από τον ίδιο. Θα γίνεται προβολή του λαϊκού πολιτισμού, καθώς και καταγραφή ήθη, εθίμων και παραδόσεων της κάθε περιοχής. Θα υπάρχει αναφορά στο κατά πόσο είναι ακόμα “ζωντανά” τα συγκεκριμένα έθιμα. Θα δίνει τη δυνατότητα ανατροφοδότησης από τον χρήστη, ο οποίος θα μπορεί να αξιολογεί και να περιγράφει την εμπειρία του από την αναβίωση του εθίμου, όπως και τον τόπο και το χρόνο κατά τον οποίο το αναβιώνει. Θα δημιουργηθούν επαφές με μουσεία και τις δράσεις τους γύρω από τον λαϊκό πολιτισμό, καθώς και συνεργασία με την πανεπιστημιακή κοινότητα. Στόχο, τέλος, αποτελεί να δημιουργηθεί μια ψηφιακή βιβλιοθήκη διαδραστικού χαρακτήρα, γύρω από τον λαϊκό πολιτισμό.

Στην προσπάθεια συγκέντρωσης υλικού και λειτουργίας της πλατφόρμας σημαντικό ρόλο θα παίξουν οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι, αρχικά σε επίπεδο Αττικής και στη συνέχεια στην υπόλοιπη Ελλά-

δα, καθώς και φορείς διαχείρισης χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Αξιοποίηση αναμένεται να γίνει και των νέων τεχνολογιών όπως χρήση 3D αναπαραστάσεων, virtual reality, geolocation κ.α.

4. **“Αγορά: Ψηφιακό και Αλληλεπιδραστικό περιεχόμενο”** - παρουσιάστηκε από την κα Χατζή Ευσταθία, εκπροσωπώντας το **Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού**

Πρόκειται για μια τεχνολογική εφαρμογή που συνδυάζει την τεχνολογία 3D virtual reality με τεχνολογίες Serious Games και ανάλογη πλοκή(storytelling). Συνδέεται παράλληλα με την ανάλογη διαχείριση περιεχομένου ιστορικού και πολιτιστικού, με υπάρχουσες εφαρμογές προώθησης επιχειρήσεων καθώς και προτεινόμενων εναλλακτικών διαδρομών π.χ. διαδρομές γαστρονομίας, ευεξίας κ.λπ.

Πιο συγκεκριμένα, η ιδέα αφορά στην αξιοποίηση του υπάρχοντος περιεχομένου, το οποίο είναι ψηφιακό. Πρόκειται για περιεχόμενο personal reality και multimedia. Ο συνδυασμός των δύο προσδοκάται να οδηγήσει στη δημιουργία ενός καινούριου είδους serious game που θα βασίζεται σε αυτό το περιεχόμενο και η προβολή του οποίου θα στοχεύει στο τμήμα του τουρισμού που αφορά κυρίως οικογένειες, παρέχοντας τους το ανάλογο περιεχόμενο το οποίο μπορούν να παρακολουθήσουν στη συνέχεια μέσω της περιήγησης τους μέσα στην Αττική. Ουσιαστικά θα γίνει συνδυασμός 3D virtual reality και ανάλογης πλοκής(storytelling). Το κατάλληλο storytelling είναι τόσο για να αποκτήσει περιεχόμενο και να έχει ένα νόημα η όλη αυτή “περιπέτεια” στην οποία θα υποβάλλεται ο “παίκτης” αλλά και στο να προωθηθούν τουριστικά και άλλες περιοχές της Αττικής οι οποίες δεν είναι τόσο αναπτυγμένες.

Η προώθηση των λιγότερο τουριστικά αναπτυγμένων περιοχών την Αττικής αναμένεται να γίνει μέσω συγκεκριμένου storytelling που θα οδηγεί τους “παίκτες” μέσα από το παιχνίδι σε αυτά τα μέρη. Βασικός στόχος είναι η παροχή μιας εμπειρίας, η οποία θα δημιουργείται μέσω της υπόδειξης από το παιχνίδι ότι σε ένα συγκεκριμένο σημείο υπάρχει και κάτι άλλο να δούνε, για το οποίο θα τους παρέχονται πληροφορίες μέσω του παιχνιδιού. Αυτό θα συμβάλλει στην ανάδειξη πολιτιστικά και πολιτισμικά σημαντικών σημείων που δεν βρίσκονται στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας.

Η σκοπιμότητα αυτού είναι η δημιουργία μιας εφαρμογής υψηλής ποιότητας και περιεχομένου για την ευρύτερη περιοχή της Αττικής, η δημιουργία εκπαιδευτικών εφαρμογών για ενήλικες μέσα από εμπειρίες ψυχαγωγίας, δηλαδή ένα είδος edutainment, δημιουργία στοχευμένης προώθησης από το Ιστορικό Κέντρο προς τις λιγότερο γνωστές και λιγότερο αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές μέσω σύνδεσής τους με ιστορικές διαδρομές κ.λπ., για προώθηση των περιφερειακών περιοχών της Αττικής.

Αποτέλεσμα αυτού είναι μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία του τουριστικού προϊόντος, αύξηση της μέσης παραμονής του τουρίστα στην Αττική, γιατί θα μπορέσει να επισκεφθεί και άλλες περιοχές, και η δημιουργία cross platform περιεχομένου, το οποίο θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί διαδραστικά. Υποστηρίχθηκε πως υπάρχει συμβατότητα σύνδεσης με πλατφόρμες γεωπληροφοριών για συμπλήρωση του περιεχομένου του παιχνιδιού, οπότε θα υπάρχει η δυνατότητα επιλογής κατά τη διάρκεια του “παιχνιδιού” ανάλογα με την θεματική π.χ. αρχαία γαστρονομία να συνδυασθεί με τωρινά γεωγραφικά δεδομένα (χώροι γαστρονομικού ενδιαφέροντος σήμερα στην Αττική) ή με κάποια άλλη θεματική π.χ. γαστρονομία και τέχνη, αντλώντας δεδομένα από άλλη πλατφόρμα.

Βασιζόμενη στην ίδια λογική συνδυασμού των δύο ειδών περιεχομένου και της δημιουργίας ενός edutainment παιχνιδιού, έγινε αναφορά και στην αξιοποίηση της ενάλιας αρχαιολογίας, όπως των Κυθήρων και Αντικυθήρων αλλά και άλλων νησιών όπως τον Πόρο, και την Αίγινα, που να έχουν θαλάσσιο τουρισμό, scuba diving, sailing, και γενικά όλο το φάσμα εμπειριών θαλάσσιου τουρισμού. Το περιεχόμενο θα μπορούσε να προβληθεί από το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού μέσω του “θόλου”(πρόκειται για μεγάλη πλατφόρμα εικονικού θεάτρου) που διαθέτει και χρησιμοποιεί ήδη για ανάλογο σκοπό, αλλά και σε μικρότερη έκταση και διάρκεια μέσω διαδραστικών εφαρμογών σε συσκευές όπως κινητά, tablet κ.λπ. Στις κινητές συσκευές, όπως αναφέρει, θα υπάρχουν δυο επιλογές, η μια είναι μια απλή διαδραστική εφαρμογή, τρισδιάστατη, και η άλλη θα είναι μια τρισδιάστατη εφαρμογή επαυξημένη με την δυνατότητα παροχής θυροσκοπικής παρουσίασης του περιε-

χομένου με χρήση τεχνολογιών που είναι οικονομικές και προσβάσιμες πλέον είτε σε εξειδικευμένους χώρους π.χ. να υπάρχει η εφαρμογή σε κάποιο Μουσείο ή στον προσωπικό χώρο του καθενός μέσω απόκτησης της εφαρμογής δωρεάν από το αντίστοιχο ηλεκτρονικό κατάστημα (AppStore, Playstore).

Ο λόγος που επιλέγεται η ενάλια αρχαιολογία είναι ότι είναι ένας τομέας ο οποίος δεν έχει εξερευνηθεί ιδιαίτερα στην Αττική και έχει πολλά να προσφέρει. Επομένως, μια τέτοια παραγωγή, πέραν του ότι θα αποτελεί η ίδια πόλος έλξης, θα δώσει το έναυσμα στον κόσμο να επισκεφθεί τις παράκτιες περιοχές και τις νησιωτικές περιοχές της Αττικής και να βιώσει από κοντά, να δοκιμάσει κάποια σπορ, να ενημερωθεί γι' αυτά περισσότερο.

Τονίζεται πως το ιδιαίτερο και μοναδικό χαρακτηριστικό της διμερής αυτής προτάσεως αποτελεί το γεγονός ότι πρόκειται για διαδραστικές εφαρμογές. Οι εφαρμογές/πλατφόρμες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την τόνωση μη τουριστικών περιοχών, για την ανάδειξη του θαλάσσιου τουρισμού της περιοχής μέσω της ενάλιας αρχαιολογίας και όχι μόνο. Θα συνεισφέρουν θετικά στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στην αύξηση της αξίας του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος, αλλάζοντας σημαντικά την τουριστική εικόνα της Περιφέρειας προς το εξωτερικό αλλά και το εσωτερικό.

5. **“Δημιουργία Πλατφόρμας για την παροχή μιας συνολικής πολιτιστικής και τουριστικής εμπειρίας”** παρουσιάστηκε από την κ. Κατσώνη Βίκυ (καθηγήτρια ΤΕΙ Αθήνας) εκπροσωπώντας το **IACuDIT - International Association of Cultural and Digital Tourism**

Αφορά στην ανάπτυξη ψηφιακής πλατφόρμας για εξόρυξη πληροφορίας, διασύνδεσης & διαμόρφωση δεδομένων για προσωποποιημένες προτάσεις για την ανάπτυξη πολιτισμού και τουρισμού και εναλλακτικών μορφών του στον Δήμο Μαραθώνα μέσω ενός Application Programming Interface (API) σε τεχνολογική πλατφόρμα με εφαρμογή σε iOS –Android.

Η επιλογή του συγκεκριμένου τόπου από όλη την Περιφέρεια Αττικής έγινε καθώς έχει τη δυνατότητα να συγκεντρώσει σχεδόν όλα τα είδη και τις μορφές τουρισμού. Είδη τουρισμού που μπορούν να συνδεθούν με το Οικολογικό Πάρκο της περιοχής, με την έντονη παρουσία αρχαιολογικών στοιχείων στην συγκεκριμένη περιοχή και ταυτόχρονα μια συμμετοχική διαδικασία με το εσωτερικό του Δήμου που είναι μια ιδιαίτερα ανεπτυγμένη αγροτική κοινωνία που προσφέρει πολλές πρωτογενείς πηγές και προσφέρεται φυσικά για γαστρονομικό τουρισμό και όχι μόνο, καθώς και sports tourism, λόγω της διενέργειας του Μαραθώνα.

6. **“Ανάδειξη της Περιφέρειας Αττικής ως διεθνή πολιτιστικό πόλο μέσω προώθησης του κινηματογράφου (φεστιβάλ, εκπαιδευτικά προγράμματα κ.λπ.)”** - παρουσιάστηκε από την κα Ρικάκη Αθηνά.

Προτείνεται η ενίσχυση της δημιουργικότητας στις νεαρές ηλικίες και η επαφή τους κυρίως με τον κλάδο του κινηματογράφου, ώστε να προωθηθούν δράσεις, όπως διοργάνωση φεστιβάλ ταινιών για νεαρές ηλικίες (έως 16 ετών), σχετικών διαγωνισμών και βραβεύσεων των παιδιών κ.λπ. οι οποίες θα ενισχύουν τον τομέα του κινηματογράφου που διαφαίνεται να έχει πολλές προοπτικές ανάπτυξης και δημιουργίας προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και θέσεων εργασίας.

7. **“Δημιουργία Οδηγού στη Ρώσικη Γλώσσα για την καθαρότητα των νερών κολύμβησης, τους υδροβιότοπους, τους εθνικούς δρυμούς, τη μεσογειακή διατροφή σε συνδυασμό με τους αρχαιολογικούς χώρους”** - παρουσιάστηκε από τον κ. Ινιωτάκη Βύρων, εκπροσωπώντας το ΠΑΚΟΕ (Πανελλήνιο Κέντρο Οικολογικών Ερευνών).

Προτείνεται η δημιουργία ενός τουριστικού οδηγού στη ρωσική γλώσσα (για παράδειγμα σε μορφή εφαρμογής/πλατφόρμας), με τοποθέτηση σε χάρτες των σημείων που κρίνονται ως κατάλληλα για κολύμβηση σε όλες τις ακτές της Αττικής (Ευβοϊκός, Σαρωνικός, Αργοσαρωνικός και Κορινθιακός Κόλπος και για τα νησιά του Αργοσαρωνικού) αφού γίνουν πρώτα μετρήσεις σε μικροβιολογικές και χημικές παραμέτρους, με τοποθέτηση σημείων μεσογειακής διατροφής, μνημείων και αξιοθέα-

των που μπορεί να επισκεφθεί κάποιος, με στόχο την καλύτερη πληροφόρηση του τουρίστα και όχι μόνο. Η εφαρμογή θα παρέχει επίσης πληροφόρηση σχετικά με τους προσδιορισμένους υγροβιοτόπους, εθνικούς δρυμούς και σημεία υγιεινής, ελεγχμένης μεσογειακής διατροφής.

8. **“Ψηφιακό αποθετήριο ολοκλήρωσης και παρουσίασης Τουριστικής & Πολιτιστικής Πληροφορίας”** - παρουσιάστηκε από τον κ. Αγγελή Σταύρο, εκπροσωπώντας το **Εθνικό Κέντρο Ερευνών “Αθηνά”**.

Αφορά ένα ψηφιακό αποθετήριο για τη συγκέντρωση κατάλληλου περιεχομένου (πολυμεσικό, 3D, κείμενα κ.α.). Θα παρέχει υπηρεσία εμπλουτισμού πληροφορίας από ανοικτά δεδομένα (όπως wikipedia κ.α.) και προβολή περιεχομένου με κατάλληλους viewers.

Όπως υποστηρίχθηκε, υπάρχει μεγάλη εμπειρία του Κέντρου σε έργα συγκέντρωσης περιεχομένου από διάφορους φορείς από όλη την Ευρώπη, μεγάλη εμπειρία με τα δεδομένα, με οργάνωση πληροφορίας, όπως και με απεικόνιση αυτής της πληροφορίας με πολλούς διαφορετικούς τρόπους στον τελικό χρήστη, το ψηφιακό αποθετήριο επομένως θα είναι ένα εργαλείο που θα μπορεί ο κάθε Οργανισμός σαν την «Ακαδημία Αθηνών» για παράδειγμα, που έχει έτοιμο κάποιο υλικό που θέλει να εμφανίσει στα πλαίσια αυτής της δράσης. Θα μπορεί μέσα από αυτό το σύστημα να περιγράψει το υλικό του, να το οργανώνει και να το δείχνει στον τελικό χρήστη με κατάλληλους τρόπους, όπως για παράδειγμα 3D viewers και ου το κάθε εξής με όλες τις σύγχρονες τεχνολογίες. Επιπλέον, θα παρέχονται διάφορες υπηρεσίες που επιτρέπουν σε αυτόν που έχει τις συλλογές, στον επιμελητή της συλλογής, να τραβήξει πληροφορία από εξωτερικές πηγές, πληροφορία η οποία έχει ανοιχτό δικαίωμα χρήσης, και θα μπορεί να την πάρει και να την αξιοποιήσει, ώστε με αυτό τον τρόπο να εμπλουτίσει την δική του πληροφορία και να ετοιμάσει κάτι καινούργιο. Επίσης, θα δίνεται η δυνατότητα στον επιμελητή να φτιάξει, χωρίς να έχει ο ίδιος πληροφορία, βασισμένος σε τρίτη πληροφορία από μόνος του περιεχόμενο και να το παρέχει σε χρήστες. Συνοπτικά θα του δίνεται η δυνατότητα να δημιουργήσει περιεχόμενο, να εισάγει από τρίτες πηγές, να το περιγράψει με κατάλληλα πρότυπα μεταδεδομένων, να το διασυνδέσει κ.λπ. Αυτό το περιεχόμενο θα μπορεί στη συνέχεια να το διαθέσει προς επισκέπτες μέσα από RIA διεπαφή χρήσης.

Η πρόταση προτείνεται να έχει τουριστική εφαρμογή καθώς θα συλλέγει υλικό, θα το απεικονίζει για το χρήστη, θα έχει τη δυνατότητα να δώσει διαδρομές, πληροφορίες για περιοχές, γεωγραφική πληροφορία (geolocation), χρονική πληροφορία, εικόνες, video, κ.λπ. όλα αυτά θα μπορεί να τα διαχειριστεί ο επιμελητής με έναν ομογενοποιημένο τρόπο, και να τα παρέχει στον τελικό χρήστη.

Συμπεράσματα:

Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας, στο δεύτερο θεματικό κύκλο εργασίας παρατηρήθηκε πως οι προτάσεις που παρουσιάστηκαν αφορούν είτε τη δημιουργία πλατφόρμας είτε τη δημιουργία περιεχομένου. Σε κάποιες προτάσεις αναγνωρίστηκε αλληλεπικάλυψη σε ορισμένα σημεία, καθώς το αντικείμενο έρευνας ή προτεινόμενου έργου ήταν ίδιο, με τη διαφορά πως σε κάποιες προτάσεις παρουσιαζόταν πιο γενικά και σε άλλες πιο ειδικά. Η πλειοψηφία των προτάσεων δομήθηκε με γνώμονα την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του πολιτισμικού ή/και πολιτιστικού περιεχομένου για την δημιουργία υψηλής αξίας τουριστικού προϊόντος το οποίο θα συνέβαλε σημαντικά στον τουρισμό εμπειρίας. Βασικοί στόχοι ήταν πέραν της δημιουργίας τουριστικών εμπειριών, η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, η ανάδειξη λιγότερο αναπτυγμένων τουριστικά περιοχών της Αττικής, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, ο εμπλουτισμός του εκπαιδευτικού περιεχομένου και η διάνοιξη νέων κατευθύνσεων εκπαίδευσης με επίκεντρο τον πολιτισμό και τους κλάδους της δημιουργικής οικονομίας.

Έντονη ήταν η διάθεση για συνεργασία ανάμεσα στους συμμετέχοντες και τους φορείς που εκπροσωπούσαν. Πιο συγκεκριμένα, υπήρξε πρόταση συνεργασίας από το **“Κέντρο Αθηνά”** για την πρόταση με τίτλο **“1821-2021 Ψηφιακή υποδομή για την Ελληνική Επανάσταση”** του **Κέντρου Έρευνας της Ιστορίας του Νεότερου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών**. Διάθεση για συνεργασία στη πρόταση του κ. Σαραντινού με τίτλο **“Λεξικό & Παρουσίαση Ελλήνων Καλλιτεχνών”** έδειξε

η κα Χατζή Ευσταθία, εκπροσωπώντας το **Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού**, η οποία ανέφερε πως θα μπορούσε το Ίδρυμα να προσφέρει κάποιες από τις αίθουσές του για την παρουσίαση εκθέσεων με έργα από την πλατφόρμα του εν λόγω έργου, ώστε να έχει και το Ίδρυμα περιεχόμενο, το οποίο μπορεί να συνδυάσει με δικές του εκθέσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα. Ανάλογη ήταν και η πρόταση συνεργασίας του κ. Αγγελόπουλου Θεοδωρή, από το **Ίδρυμα Μ. Κακογιάννη**, ο οποίος υποστήριξε επίσης πως θα μπορούσαν να διατεθούν χώροι του Ιδρύματος για εκθέσεις της πλατφόρμας, καθώς και οι ίδιοι οργανώνουν εκθέσεις ταλαντούχων καλλιτεχνών.

Αρωγός σε αρκετές προτάσεις συμπεριλαμβανομένου και της προτάσεως της κας Σταύρου Δανάης, εκπροσώπου την **Σταύρου ΑΝ.ΕΠ**, με τίτλο “Ψηφιακή Προβολή του Λαϊκού Πολιτισμού”, επιθυμούσε να είναι το **ΠΑΚΟΕ**, υποστηρίζοντας πως θα μπορούσε να διαθέσει περιεχόμενο, από υλικό που έχει συλλέξει, προς αξιοποίηση.

Ενδιαφέρον για συνεργασία στην πρόταση της κας Κατσώνη, εκπροσώπου του **IACuDiT** - International Association of Cultural and Digital Tourism με τίτλο “Δημιουργία Πλατφόρμας για την παροχή μιας συνολικής πολιτιστικής και τουριστικής εμπειρίας”, έδειξε το **Ίδρυμα Μ. Κακογιάννη**, μέσω του εκπροσώπου του κ. Αγγελόπουλου, ο οποίος υποστήριξε πως το Ίδρυμα έχει τη δυνατότητα να συνεργαστεί με την κ. Κατσώνη στην πρότασή της. Ανάλογο ενδιαφέρον υπήρχε και από το **Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού**, το οποίο θα μπορούσε να συμβάλει στην εξατομικευμένη τουριστική εμπειρία που προτάθηκε. Στην πρόταση του **ΠΑΚΟΕ** με τίτλο “Δημιουργία Οδηγού στη Ρώσικη Γλώσσα για την καθαρότητα των νερών κολύμβησης, τους υδροβιότοπους, τους εθνικούς δρυμούς, τη μεσογειακή διατροφή σε συνδυασμό με τους αρχαιολογικούς χώρους” έδειξε διάθεση για συνεργασία το **Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού**, η εκπρόσωπος του οποίου, κ. Χατζή, υποστήριξε πως έχουν αναπτύξει ήδη εφαρμογή στην οποία θα μπορούσε να προστεθεί περιεχόμενο που θα παρέχεται από το **ΠΑΚΟΕ** και πρακτικά η μία εφαρμογή θα μπορεί συμπληρώνεται από την άλλη ή να υπάρχει συνδυασμός των δύο σε μία. Παρά το θετικό κλίμα διαλόγου και συνεργασίας που ήταν εμφανή καθ’ όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, δεν έλειπε και ο δισταγμός στο τέλος, που αφορούσε στο κατά πόσο θα μπορούσαν να δημιουργηθούν συνέργειες μεταξύ των συμμετεχόντων σε πραγματικές συνθήκες, πέραν του θεωρητικού πλαισίου υπό το οποίο έγιναν οι αρχικές τους συζητήσεις.

Σχεδόν όλες οι προτάσεις βασίστηκαν στην αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, όπως εικονική πραγματικότητα, 3D αναπαραστάσεις, geolocation κ.α., υπογραμμίζοντας τη σημασία που δίνεται σε αυτές και στην περαιτέρω ανάπτυξή τους, με βάση τα σύγχρονα δεδομένα, ενώ κάποιες τόνισαν την αξιοποίηση αποτελεσμάτων έρευνας και τη διάθεση για συνεργασία με την πανεπιστημιακή κοινότητα, καθώς και τους υπόλοιπους φορείς της τριπλής έλικας.

Τονίστηκε από τους συμμετέχοντες πως η διαδικασία θα ήταν επιθυμητό να είχε μικρότερη διάρκεια, ενώ η ύπαρξη ενός διαλείμματος μεγάλης διάρκειας μετά την παρουσίαση των προτάσεων θα λειτουργούσε επικοινωνιακά στη διαδικασία, ευνοώντας και διευκολύνοντας τη μεταξύ τους συζήτηση και κυρίως με όσους θεωρούσαν οι συμμετέχοντες πως μπορούσαν να συνεργαστούν και να σχηματίσουν έτσι συνέργειες. Τέλος, απροθυμία φάνηκε από τους περισσότερους να προσέλθουν και τη δεύτερη ημέρα της εκδήλωσης.

Θεματικός Κύκλος Εργασίας 3 - Παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών καινοτομίας και Ενίσχυση διεπιστημονικών συνεργασιών

Κατά την 7^η Δεκεμβρίου 2015, μετά το πέρας των εισηγητικών ομιλιών στα πλαίσια της εκδήλωσης της 1^{ης} Προπαρασκευαστικής Δράσης Επιχειρηματικής Ανακάλυψης για την εφαρμογή της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), πραγματοποιήθηκε ο Θεματικός Κύκλος Εργασίας στο Αμφιθέατρο του Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών “Δημόκριτος”, με θέμα την “Παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών καινοτομίας και Ενίσχυση διεπιστημονικών συνεργασιών”, ο οποίος θα αναφέρεται ως “τρίτος θεματικός κύκλος” στη παρούσα έκθεση, καθώς πραγματοποιήθηκαν ακόμα δύο θεματικοί κύκλοι. *Συντονιστής* του δεύτερου θεματικού κύκλου διετέλεσε ο κ. Θεοχάρης Παναγιώτης και *καταγραφέας* (Rapporteur) η κα Γεωργατζή Βασιλική.

Συμμετέχοντες ήταν οι: Ηρακλής Αγιοβλασίτης, Αντώνης Αντωνόπουλος, Δημήτρης Δημητρόπουλος, Ελένη Κατσιαδάκη, Ταξιάρχης Κόλιας, Στάθης Παυλόπουλος, Αθανάσιος Πετρογιάννης, Βαγγέλης Σαράφης, Ιφιγένεια Σταμέλου, Νίκη Τσιρώνη, Ελένη Φιλιππάκη.

Στα πλαίσια του τρίτου θεματικού κύκλου οι συμμετέχοντες που είχαν υποβάλει πρόταση στο σύστημα υποβολής προτάσεων, την παρουσίασαν στα υπόλοιπα μέλη της θεματικής ομάδας, ώστε να αναπτυχθεί δημιουργικός διάλογος και να διασφαλιστούν η ανάλυση και εξέλιξη των ιδεών, αλλά και η διερεύνηση της δημιουργίας συνεργασιών.

Ο τρίτος Θεματικός Κύκλος Εργασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης ολοκληρώθηκε με την παρουσίαση και συζήτηση δύο προτάσεων. Πιο αναλυτικά:

1. **“Ιστορικές και πολιτιστικές δράσεις στις γειτονιές της Αττικής”** - παρουσιάστηκε από τον κ. Παυλόπουλο Στάθη, εκπροσωπώντας τα ΑΣΚΙ (Αρχαία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας)

Η πρόταση υποβάλλεται από τα ΑΣΚΙ, τα Αρχαία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών, παρουσιάστηκε από τον κ. Παυλόπουλο Στάθη και ουσιαστικά αφορά ένα πλέγμα δράσεων γύρω από την ιστορία και τον πολιτισμό στις συνοικίες της Περιφέρειας Αττικής. Η προτεινόμενη δράση έχει ως στόχο την ανάδειξη του ιστορικού και πολιτιστικού πλούτου με έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά περιοχών της Αττικής και την ενεργοποίηση των τοπικών κοινωνιών γύρω από την ιστορία και τον πολιτισμό. Το προτεινόμενο πρόγραμμα θα αξιοποιεί μια σειρά από δράσεις όπως ιστορικούς περιπάτους, συζητήσεις και κύκλους σεμιναρίων.

Στη δράση έχει ιδιαίτερη σημασία ο τοπικός χαρακτήρας των επιμέρους δράσεων που συνοπτικά μπορεί να είναι ιστορικοί περίπατοι, μπορεί να είναι εκθέσεις, μπορεί να είναι δράσεις παρουσίασης κάποιων γενικότερων θεματικών εισηγήσεων αλλά και κάποιες προσκλήσεις ενδεχομένως, για συλλογή αρχειακού υλικού που αφορά την ιστορία της εκάστοτε περιοχής.

Η ανάγκη σύνδεσης λοιπόν αυτών των δράσεων με το τοπικό περιβάλλον, με την τοπικότητα και την τοπική ιστορία αφενός, ενεργοποιεί τις τοπικές κοινωνίες σε δραστηριότητες που θέλουν να συμμετέχουν και θέλουν να ενημερώνονται και θέλουν να δραστηριοποιούνται και συγχρόνως δημιουργεί ένα πολλαπλασιαστικό όφελος για τις επιχειρήσεις, γνωστοποιεί ιδιαίτερα μνημεία νεότερης και σύγχρονης πολιτιστικής κληρονομιάς των εκάστοτε περιοχών, καταγράφει την πρόσφατη ιστορία του τόπου. Αναδεικνύει πτυχές λοιπόν άγνωστες που συνακόλουθα έχουν και πολιτισμό και τουριστικό όφελος για την περιοχή. Άλλωστε το περίγραμμα αυτής της πρότασης έχει και ένα κομμάτι συζητήσεων και καταγραφής των απόψεων των τοπικών κοινωνιών, καθώς οι τοπικοί σύλλογοι και οι τοπικές πρωτοβουλίες που ασχολούνται με τον πολιτισμό και την τοπική ιστορία μιας εκάστοτε περιοχής που είναι άγνωστες, αφανείς και βασίζονται αποκλειστικά σε εθελοντική βάση και δεν διαθέτουν προφανώς τα μέσα για να προβάλλουν το έργο τους, είναι πάρα πολλές. Συνεπώς, θεωρούμε ότι ένα πλέγμα δράσεων όπως οι ιστορικοί περίπατοι ή κάποιες εκθέσεις ή η συγκρότηση ομάδων προφορικής ιστορίας, δράσεις που αφορούν δηλαδή την δημόσια ιστορία του

τόπου και κυρίως την καταγραφή της μνήμης θα είχαν πολλαπλό όφελος τόσο επιστημονικό όσο και πολιτιστικό και τουριστικό ευρύτερα. Είναι προτεραιότητα των ΑΣΚΙ πέρα από την φυσική διάσωση των αρχαιικών τεκμηρίων και των πηγών να περάσουν σε μια διαχείριση που θα αφορά το ψηφιακό αυτό υλικό. Γνωρίζοντας λίγο τα αρχαιικά πράγματα η διάσωση της ψηφιακής πληροφορίας είναι μια πάρα πολύ δύσκολη υπόθεση και οι συζητήσεις τώρα είναι σε εξέλιξη στους αρχαιικούς φορείς και ακόμα αναζητούνται δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους αυτά τα τεκμήρια για την περίοδο θα διασώζονται και θα αποτελούν μελλοντικά τις πρωτογενείς πηγές για τη ιστορική και κοινωνική έρευνα.

Η τεχνογνωσία ήδη υπάρχει, πολλές από τις μελέτες για τα θέματα τα οποία θα μπορούσαν να δημιουργηθούν οι παραπάνω δράσεις, σε επίπεδο τοπικό και γειτονιάς υπάρχουν, είναι ήδη συγκροτημένες, τόσο το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών όσο και τα ΑΣΚΙ έχουν στο πλαίσιο ευρωπαϊκών και ελληνικών προγραμμάτων αναρτήσει στο site τους περισσότερες από 500.000 ψηφιακές εικόνες. Αναφερόμαστε δηλαδή για έναν πλούτο ιστορικής πληροφορίας ήδη συντελεσμένο και συγκεκριμένο, ο οποίος θα μπορούσε φυσικά με εξειδίκευση -κάτι το οποίο απαιτεί ασφαλώς ανθρωπόωρες και ανθρώπινη εργασία- να γειωθεί στις ανάγκες της γειτονιάς και της τοπικής ιστορίας. Το υλικό αυτό υπάρχει ήδη και δεν πρόκειται να χρειαστεί η ψηφιοποίηση ενδεχομένως νέου υλικού, παρά μόνο η περαιτέρω διάχυση και ανάλυση του υπάρχοντος υλικού και η εξειδίκευσή του με βάση το τοπικό, πολιτιστικό και ιστορικό ενδιαφέρον. Και εφόσον οι δράσεις αφορούν και στον τουρισμό για τουρισμό, ανακύπτει η αναγκαιότητα όλο αυτό το περιεχόμενο να μεταφραστεί στα αγγλικά, αν όχι αυτούσιο περικοπές και περιλήψεις αυτού του υλικού που ενδεχομένως θα οδηγούσαν ένα τουρίστα από την Γερμανία ή από την Ελβετία να κατανοήσει τα ιστορικά γεγονότα. Η ωριμότητα των μελετών ψηφιακού περιεχόμενου γίνεται εμφανής, κάτι το οποίο καθιστά μια πιλοτική δράση για παράδειγμα, έτοιμη για συγκρότηση ενός ψηφιακού ή ενός έντυπου εκπαιδευτικού περιεχομένου γύρω από ένα συγκεκριμένο θέμα που θα λαμβάνει υπόψη ασφαλώς την τοπικότητα και τοπικό πολιτιστικό ενδιαφέρον. Υπάρχει λοιπόν η ετοιμότητα και η δυνατότητα να γίνει σε σύντομο διάστημα, σε 5-6 μήνες, πιλοτικό το οποίο να συγκροτήσει ένα δίγλωσσο ψηφιακό ή έντυπο ιστορικό και πολιτιστικό περιεχόμενο το οποίο καταρχάς θα αξιοποιείται από τις τοπικές κοινωνίες αλλά παράλληλα θα δημιουργεί αυτό το πολλαπλασιαστικό όφελος εφόσον θα καταγράφει αυτές τις επιμέρους πτυχές ιστορικού ενδιαφέροντος στο μεγάλο τουριστικό χάρτη.

2. Διεθνές Κέντρο Ελληνικών Σπουδών - Παρουσιάστηκε από την κα Τσιρώνη Νίκη (ΕΛΕ Β' Βαθμίδας) εκπροσωπώντας **Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών**

Η πρόταση παρουσιάστηκε από την κα Τσιρώνη Νίκη (ΕΛΕ Β' βαθμίδας στο Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών και νυν Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών) και αφορά στη σύσταση Διεθνούς Κέντρου Ελληνικών Σπουδών με σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού φορέα.

Το «Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών», πρόκειται για τον Εθνικό Φορέα Έρευνας. Είναι ένας Οργανισμός καθαρά ερευνητικός, χωρίς εκπαιδευτική δράση αυτή καθ' αυτή, ο οποίος κάτω από τον τίτλο του, «Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών» που ιδρύθηκε ως βασιλικό ίδρυμα το 1958, λειτουργούν 3 θετικά Ινστιτούτα. Λειτουργεί το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών που καλύπτει από την Ελληνορωμαϊκή Αρχαιότητα μέχρι τις ημέρες μας και το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.

Το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών του ΕΙΕ ήδη από τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας έχει διαπιστώσει την ανάγκη δημιουργίας, ύπαρξης και λειτουργίας ενός Κέντρου Ελληνικών Σπουδών, ενός Κέντρου προωθημένων σπουδών ακριβώς πάνω στο πρότυπο αντίστοιχων τέτοιων Κέντρων που βρίσκονται και λειτουργούν στην Αμερική αλλά και στην Ευρώπη, με πιο γνωστό ίσως το Institute advanced study του Princeton. Το επιχειρηματικό κομμάτι της πρότασης αφορά κυρίως σε σύμπραξη με ιδιωτικούς φορείς, με ιδρύματα και κοινωφελείς Οργανισμούς. Το κομμάτι το οποίο αφορά στην βιωσιμότητά του κέντρου που θα δημιουργηθεί, πέρα από το προφανές όφελος που θα φέρει για την Περιφέρεια Αττικής, θα επιφέρει και την προσέλκυση μιας νέας κατηγορίας τουριστών, η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ακαδημαϊκός τουρισμός. Πέρα από το ότι το «Εθνικό Ίδρυμα» είναι ένας πάρα πολύ δυναμικός φορέας που παίζει σημαντικό ρόλο στα διεθνή

πράγματα, στην Ακαδημαϊκή Επιστημονική Κοινότητα, το πιο σημαντικό στοιχείο και το μεγαλύτερο πλεονέκτημά του, σε σχέση με τη συγκεκριμένη πρόταση, προκειμένου να προσελκύσει ενός υψηλού επιπέδου κοινό επιστημονικό από την Ευρώπη, τα Βαλκάνια, την Ρωσία, την Αμερική, είναι ακριβώς το γεγονός ότι βρίσκεται στην καρδιά της Αθήνας.

Το Διεθνές Κέντρο Ελληνικών Σπουδών έχει σκοπό την διασύνδεση της ελληνικής με την διεθνή Ερευνητική Κοινότητα, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας στην γνώση, όχι απαραίτητα την εκκλαίκευσή της, αλλά το να γίνει η γνώση προσιτή στο ευρύ κοινό. Και λέγοντας ευρύ κοινό δεν εννοούμε μόνο τους μεμονωμένους χρήστες που μπορεί να παρακολουθήσουν μια εκδήλωση, αλλά και την εκπαίδευση ακόμα ανθρώπων που παίζουν ρόλο στα κοινά όπως δημοσιογράφων ή ανθρώπων οι οποίοι δουλεύουν στα media και μέσα από τα οποία μπορούμε να έρθουμε σε επαφή με ένα ευρύτερο κοινό, στα πλαίσια προγραμμάτων «Διά Βίου Μάθησης».

Η πρότασή μας έχει πάρα πολλά επίπεδα, δηλαδή υπάρχει σαφώς ένα κομμάτι το οποίο αφορά την βαθιά, σκληρή, στεγνή επιστημονική έρευνα μιας και εκ των πραγμάτων αυτή έτσι γίνεται, αλλά πιστεύουμε ότι θα υπάρξει η δυνατότητα να δημιουργηθούν νέα προϊόντα όπως για παράδειγμα, δίνοντας το έναυσμα σε καλλιτέχνες είτε πρόκειται για σκηνοθέτες, είτε πρόκειται για μουσικούς, να κοιτάξουν το παρελθόν, και μάλιστα το παρελθόν στην διαχρονία τους καθώς εμείς καλύπτουμε και την Ελληνιστική αρχαιότητα και το Βυζάντιο και την Νεώτερη Ελλάδα, και να δημιουργηθεί ένα πολιτιστικό προϊόν, το οποίο κι αυτό θα συνεισφέρει στην προστιθέμενη αξία.

Το project έχει στηθεί έτσι ώστε να μπορεί να αναπτυχθεί κλιμακωτά, αλλά να μπορεί να επιφέρει άμεσα αποτελέσματα, έχει ήδη ωριμάσει σχεδόν 6 χρόνια, υπάρχει όλη η υποδομή πάνω στην οποία μπορεί να στηριχθούμε κι έτσι να δώσουμε μέσα σε 6 μήνες αποτελέσματα ενός πιλοτικού έργου. Αυτή την στιγμή μπορεί να φιλοξενηθεί, υπάρχει ήδη ένας χώρος ο οποίος διαμορφώνεται, ελπίζοντας σε μια πρώτη χρηματοδότηση μπορούμε να διαμορφωθεί και να χρησιμοποιηθεί για την φιλοξενία αλλοδαπών υποτρόφων. Υπάρχει ένα αμφιθέατρο το οποίο βέβαια χρειάζεται εκσυγχρονισμό, υπάρχει ένας χώρος σεμιναρίων ο οποίος και πάλι μπορεί να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο του συγκεκριμένου project, ελπίζουμε ότι θα δημιουργηθούν θέσεις εργασίας για νέους συναδέλφους, νέους συνεργάτες που υπό την εποπτεία του ήδη υπάρχοντος προσωπικού να μπορέσουν να εργαστούν για τους συγκεκριμένους στόχους πραγμάτωσης του project, το οποίο θα μπορούσε να ξεκινήσει από 150.000 € αλλά έχει τη δυνατότητα να απορροφήσει μέχρι ένα μεγάλο ΕΣΠΑ, ένα χρηματοδοτικό μεγάλο κονδύλι.

Υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και αξιοποίησης όλων των υποδομών που μπορεί το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης να θέσει στην υπηρεσία της έρευνας, της γνώσης αλλά και αυτού του μεγάλου ανοίγματος. Βασικός στόχος είναι η δυναμική συμμετοχή στην κοινωνία και στην προαγωγή της γνώσης και στην ανάπτυξη η οποία εκ των πραγμάτων πρέπει να είναι σε όλα τα επίπεδα.

Συμπεράσματα

Από τη συγκεκριμένη ομάδα εργασίας προέκυψε ότι οι προτάσεις που ακούστηκαν είχαν πολλές δυνατότητες συνεργασίας, τόσο μεταξύ τους όσο και με συμμετέχοντες από εκπροσώπους άλλων φορέων οι οποίοι συμμετείχαν στην διημερίδα. Πιο συγκεκριμένα τόσο από το *εργαστήριο Αρχαιομετρίας* (Φιλιππάκη Ελένη) όσο και από την *ΠΑΚΟΕ* (Πετρογιάννης Αθανάσιος) εκδηλώθηκε ενδιαφέρον για συνεργασία με τη δεύτερη πρόταση "*Διεθνές Κέντρο Ελληνικών Σπουδών*" του *Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών*. Και για την πρόταση "*Ιστορικές και πολιτιστικές δράσεις στις γειτονίες της Αττικής*" των *Αρχείων Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας*, εκδηλώθηκε ενδιαφέρον από το *Δήμο Ελληνικού - Αργυρούπολης* (Αντώνης Αντωνόπουλος). Ανησυχία πολλών εκ των συμμετεχόντων αποτέλεσε το ζήτημα των χρηματοδοτήσεων, τόσο ως προς το ποσοστό όσο και ως προς το μέγεθος της χρηματοδότησης, οι επιλέξιμες δαπάνες, καθώς και του χρονοδιαγράμματος των προσκλήσεων. Και οι δύο προτάσεις αποτελούν αποτέλεσμα έρευνας των φορέων από τους οποίους προτάθηκαν. Επίσης και οι δύο προτάσεις θα μπορούσαν να αποτελέσουν περιεχόμενο

ψηφιακής πλατφόρμας σχεδιασμένη για τον τουρισμό και τον πολιτισμό. Οι προτάσεις που παρουσιάστηκαν θα μπορούσαμε να πούμε ότι παρουσιάζουν κάποιες μικρές αλληλοεπικαλύψεις, το οποίο μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι θα πρέπει εξεταστεί η δυνατότητα να δοθούν κίνητρα μέσω των προσκλήσεων των έργων, για σύναψη συνεργασιών μεταξύ φορέων αλλά και επιχειρήσεων, με στόχο την παραγωγή/δημιουργία νέων καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Απροθυμία φάνηκε να παρουσιάζεται από πολλούς συμμετέχοντες για συμμετοχή και στη δεύτερη μέρα της διημερίδας.